

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-6/12/ZR

Wrocław, 22 marca 2012 r.

DECYZJA RWR 13/2012

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. *w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 107 poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Przedsiębiorstwu Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o.** z siedzibą w Polkowicach,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, polegającej na zamieszczeniu w stosowanym przez tego przedsiębiorcę wzorcu umowy pn. „Umowa Nr ... /DEC/A2/2011 sprzedaży ciepła oraz świadczenia usług przesyłania ciepła – umowa kompleksowa” następującego postanowienia:

- „Spory mogące wynikać z postanowień niniejszej umowy rozstrzygane będą przez właściwy dla Dostawcy sąd”,

które jest postanowieniem umownym wpisanym na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone;

i przyjęciu zobowiązania przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Polkowicach do zaniechania tych działań poprzez usunięcie wymienionego wyżej postanowienia oraz aneksowania wszystkich umów obowiązujących w dniu wydania decyzji, **nakłada się obowiązek wykonania tego zobowiązania do dnia 30 kwietnia 2012 r.** poprzez aneksowanie umów istniejących już w obrocie prawnym oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym na siebie zobowiązaniem.

II. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. *w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 107 poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Przedsiębiorstwu Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o.** z siedzibą w Polkowicach;

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2) ustawy *o ochronie konkurencji i*

konsumentów, polegającej na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez zaniechanie umieszczenia w stosowanym wzorcu umowy „Umowa Nr ... /DEC/A2/2011 sprzedaży ciepła oraz świadczenia usług przesyłania ciepła – umowa kompleksowa” postanowień określających wysokość bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz bonifikat za niedotrzymanie przez przedsiębiorstwo energetyczne warunków umowy, co stanowi naruszenie obowiązku informacyjnego określonego w art. 5 ust. 3 w zw. z art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (tj. Dz.U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.);

i przyjęciu zobowiązania przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Polkowicach, do zaniechania tych działań poprzez stosowne uzupełnienie wymienionego wyżej wzorca umowy oraz aneksowania wszystkich umów obowiązujących w dniu wydania decyzji,

nakłada się obowiązek wykonania tego zobowiązania do dnia 30 kwietnia 2012 r. poprzez aneksowanie umów istniejących już w obrocie prawnym oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym na siebie zobowiązaniem.

III. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. *w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 107 poz. 887),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Polkowicach, **obowiązek złożenia sprawozdania** o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania do dnia **15 maja 2012 r.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura we Wrocławiu, zgodnie z przewidzianymi w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów kompetencjami, przeprowadził, w ramach postępowania wyjaśniającego (sygn. RWR 403-8/11/ET), analizę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorców z obszaru województwa dolnośląskiego i lubuskiego będących dostawcami energii cieplnej, celem ustalenia, czy przedsiębiorcy ci przestrzegają przepisów m.in. w zakresie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 24 ust.1 i 2 ww. ustawy.

W trakcie analizy wzorca umowy pn. „Umowa Nr ... /DEC/A2/2011 sprzedaży ciepła oraz świadczenia usług przesyłania ciepła – umowa kompleksowa” stosowanego przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Polkowicach [zw. dalej także PGM lub Spółką] stwierdzono, że zawiera on postanowienie umowne, które może być tożsame ze wskazaną wyżej klauzulą wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod nr 353. Ponadto analiza ww. wzorca umowy stosowanego przez PGM wykazała, iż brak jest w nim postanowień określających wysokość bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorcy oraz bonifikat za niedotrzymanie warunków umowy. Umowa jedynie odsyła w tym zakresie do rozporządzenia taryfowego.

(dowód: karta 3, 13-18)

W związku z powyższym - postanowieniem nr 25/2012 z dnia 31.01.2012 r. - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów [zw. dalej także Prezesem Urzędu] wszczął z

urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w 24 ust. 1 i ust.2 pkt 1) ustawy *o ochronie (...)*, polegającej na umieszczeniu w stosowanych wzorcach umów postanowień, które są wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone [zw. dalej także Rejestrem], o którym stanowi art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*. Ponadto – zgodnie z punktem II. postanowienia nr 25/2012 Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów część materiałów (58 kart) uzyskanych w trakcie wymienionego postępowania wyjaśniającego (nr sygn. RWR 403-8/11/ET).

(dowód: karta 1-2)

W toku postępowania Spółka – w pismach z dnia 15 lutego 2012 r. (sygn. L.dz.221/DEC/2012) oraz z dnia 7 marca 2012 r. (sygn. L.dz.482/DEC/2012) - odniosła się do zarzutów zawartych w postanowieniu 24/2012 i zobowiązała się do przeprowadzenia stosownych zmian w zakresie określonym w postanowieniu o wszczęciu postępowania, zgodnie z art.28 ustawy *o ochronie (...)*.

(dowód: karta 22-24, 27-29)

Przedsiębiorca został powiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie i nie skorzystał z prawa wglądu do akt sprawy.

(dowód: karta 30)

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Strona postępowania: Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Polkowicach przy ul. Dąbrowskiego 2 jest przedsiębiorcą wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, IX Wydział Gospodarczy pod nr KRS: 0000074347. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. wytwarzanie i dystrybucja ciepła oraz wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych Spółka obsługuje odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych.

(dowód: karta 9-11, 25-26)

2. W związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie Spółka wprowadziła do obrotu z odbiorcami indywidualnymi (konsumentami) wzór umowy pod nazwą: „Umowa Nr ... /DEC/A2/2011 sprzedaży ciepła oraz świadczenia usług przesyłania ciepła w którym zamieściła następujące postanowienie:

- „*Spory mogące wynikać z postanowień niniejszej umowy rozstrzygane będą przez właściwy dla Dostawcy sąd*”,

Ponadto w ww. wzorcu umowy nie zamieszczono postanowień określających wysokość bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz bonifikat za niedotrzymanie przez przedsiębiorstwo ciepłownicze warunków umowy.

(dowód: karta: 13-18)

3. W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczono między innymi następującą klauzulę:

- **353:** „Wszelkie sprawy jakie mogą powstać w związku z realizacją umowy strony będą rozstrzygać w drodze negocjacji, a w przypadku niemożności osiągnięcia porozumienia przez Sąd miejscowo właściwy dla siedziby ZEORK S.A.” (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 października 2004 r. - sygn. akt XVII Amc 101/03).

4. W art.5 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (tj. Dz.U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm.) wymieniono podstawowe elementy jakie powinny zawierać m.in. poszczególne rodzaje umów zawieranych w związku z dostawą m.in. energii ciepłej.

Zgodnie z art. 5 ust.1 tej ustawy „*Dostarczanie paliw gazowych lub energii odbywa się, po uprzednim przyłączeniu do sieci, o którym mowa w art. 7, na podstawie umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji albo umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji i umowy o świadczenie usług magazynowania paliw gazowych lub umowy o świadczenie usług skraplania gazu*”. Zgodnie z art. 5 ust.2. umowy te, powinny zawierać co najmniej:

„ 1) **umowa sprzedaży** - postanowienia określające: *miejsce dostarczenia paliw gazowych lub energii do odbiorcy i ilość tych paliw lub energii w podziale na okresy umowne, moc umowną oraz warunki wprowadzania jej zmian, cenę lub grupę taryfową stosowane w rozliczeniach i warunki wprowadzania zmian tej ceny i grupy taryfowej, sposób prowadzenia rozliczeń, wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania;*

2) **umowa o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji** paliw gazowych lub energii - postanowienia określające: *moc umowną i warunki wprowadzania jej zmian, ilość przesyłanych paliw gazowych lub energii w podziale na okresy umowne, miejsca dostarczenia paliw gazowych lub energii do sieci i ich odbioru z sieci, standardy jakościowe, warunki zapewnienia niezawodności i ciągłości dostarczania paliw gazowych lub energii, stawki opłat lub grupę taryfową stosowane w rozliczeniach oraz warunki wprowadzania zmian tych stawek i grupy taryfowej, sposób prowadzenia rozliczeń, parametry techniczne paliw gazowych lub energii oraz wysokość bonifikaty za niedotrzymanie tych parametrów oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy oraz okres obowiązywania umowy i warunki jej rozwiązania”;*

Z kolei, zgodnie z art. 5 ust.3 „***Dostarczanie paliw gazowych lub energii może odbywać się na podstawie umowy zawierającej postanowienia umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji tych paliw lub energii, zwanej dalej "umową kompleksową". Umowa kompleksowa dotycząca dostarczania paliw gazowych może zawierać także postanowienia umowy o świadczenie usług magazynowania tych paliw, a w przypadku ciepła, jeżeli jest ono kupowane od innych przedsiębiorstw energetycznych, powinna także określać warunki stosowania cen i stawek opłat obowiązujących w tych przedsiębiorstwach***”.

5. W trakcie postępowania Spółka - w pismach z dnia 15 lutego 2012 r. i 7 marca 2012 r. - przedstawiła swoje stanowisko w sprawie zarzutów Prezesa Urzędu co do naruszenia z art. 24 ust.1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...), zobowiązując się jednocześnie do podjęcia działań mających na celu zapobieżenie tym naruszeniom - w trybie określonym w art. 28 tej ustawy o ochronie (...). Spółka zobowiązała się do wprowadzenia nowych wzorców umów które nie będą już zawierały spornego postanowienia dot. określenia sądu właściwego do rozstrzygania sporów oraz zostaną uzupełnione o wskazane brakujące kwestie. Spółka zobowiązała się również do stosownego aneksowania wszystkich umów obecnie obowiązujących, przedstawiając projekt takiego aneksu zgodnie z którym:

1) wykreślono postanowienie (§ 13 pkt 4 umowy) dotyczące wskazania sądu właściwego dla rozstrzygania sporów;

2) zmieniono postanowienie (§ 8 umowy) określające wysokość bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz bonifikat za niedotrzymanie przez przedsiębiorstwo ciepłownicze warunków umowy, nadając mu następującą treść:

1. Odbiorcy przysługują bonifikaty w przypadku niedotrzymania przez Dostawcę umowy sprzedaży ciepła w zakresie:

- 1) terminów rozpoczęcia i zakończenia dostarczania ciepła w celu ogrzewania;
 - 2) planowanych przerw w dostarczaniu ciepła w okresie letnim.
2. Wysokość bonifikat, o których mowa w ust. 1, ustala się w następujący sposób:
- 1) jeżeli rozpoczęcie lub zakończenie dostarczania ciepła w celu ogrzewania nastąpiło z opóźnieniem w stosunku do ustalonych standardów jakościowych obsługi odbiorców, bonifikata stanowi 1/30 miesięcznej opłaty za zamówioną moc cieplną dla obiektów, w których nastąpiło opóźnienie za każdą rozpoczętą dobę opóźnienia,
 - 2) jeżeli planowana przerwa w dostarczaniu ciepła w okresie letnim była dłuższa od ustalonych standardów jakościowych obsługi odbiorców, bonifikata stanowi 1/30 miesięcznej opłaty za zamówioną moc cieplną dla obiektów, w których nastąpiło przedłużenie przerwy w dostarczaniu ciepła — za każdą rozpoczętą dobę przedłużenia tej przerwy.
3. W przypadku niedotrzymania przez Dostawcę standardów jakościowych obsługi odbiorców wysokość opłat ustala się w następujący sposób:
- 1) jeżeli Dostawca bez zmiany postanowień umowy:
 - a) zwiększył obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła i przekroczył jego dopuszczalne odchylenie, do obliczenia wysokości opłat za ilość dostarczonego ciepła i zamówioną moc cieplną przyjmuje się obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła,
 - b) zmniejszył obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła i przekroczył jego dopuszczalne odchylenie, do obliczenia wysokości opłat za zamówioną moc cieplną przyjmuje się zmniejszone natężenie przepływu nośnika ciepła,
 - c) podniósł temperaturę dostarczanego nośnika ciepła i przekroczył jej dopuszczalne odchylenie, do obliczenia wysokości opłat za ilość dostarczonego ciepła przyjmuje się temperaturę nośnika ciepła, w wysokości określonej w umowie,
 - d) obniżył temperaturę dostarczanego nośnika ciepła i przekroczył jej dopuszczalne odchylenie, do obliczenia wysokości opłat za ilość dostarczonego ciepła przyjmuje się obniżoną temperaturę nośnika ciepła.
 4. Sprawdzenie dotrzymywania przez Dostawcę standardów jakościowych obsługi odbiorców w zakresie określonym w ust. 3 jest dokonywane na podstawie średniego natężenia przepływu i temperatury nośnika ciepła w okresie doby.
 5. Średnie natężenie przepływu i średnia temperatura nośnika ciepła o których mowa w ust. 4, stanowią podstawę do ustalania opłat za moc cieplną i ciepło oraz opłaty stałej i zmiennej za usługi przesyłowe, pobieranych za miesiąc, w którym stwierdzono niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców.
- (dowód: karta 27-29.)

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

6. Interes publiczny:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie (...) jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. W opinii Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami PGM. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie (...).

Art. 24 ust.1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego., 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.”

Do stwierdzenia praktyki o której mowa w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Z kolei do stwierdzenia praktyki o której mowa w art. 24 ust.1 i 2 pkt 2) ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca – poprzez bezprawne działanie - naruszył ciężący na nim obowiązek udzielenia konsumentowi informacji w zakresie określonym w przepisach szczególnych, tj. w tym przypadku w ustawie *Prawo energetyczne*.

7. Status przedsiębiorcy:

Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest w szczególności przedsiębiorca określony w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (j.t. Dz.U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447 ze zm.), tj. m.in. osoba prawna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Strona postępowania – Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. jest spółką prawa handlowego, której art.12 ustawy kodeks spółek handlowych przyznaje osobowość prawną. Spółka prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na wytwarzaniu i dystrybucji energii cieplnej - jest zatem przedsiębiorcą w rozumieniu wskazanych przepisów.

8. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów w zakresie stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru:

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych, a także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie (...), za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W niniejszej sprawie przedmiotowe umowy pomiędzy Spółką a klientami są zawierane w oparciu o jednolicie opracowane wzorce umów, identyczne zarówno co do formy, jak i treści (z drobnymi korektami). Tak więc klient ma jedynie możliwość wypowiedzenia się na temat przedłożonych przez Spółkę postanowień określających jego zobowiązania, nie miał natomiast możliwości swobodnego kształtowania treści tych postanowień. Zatem nie budzi wątpliwości fakt, iż Spółka zawiera z konsumentami umowy w oparciu o wzorce umów w rozumieniu art. 384 § 1 k.c.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. **Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie.** Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów [zw. dalej także Sądem lub SOKiK] i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art.

479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego**. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (Sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. [obecnie art. 24] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a ustawy o ochronie (...). znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Jak już wskazano wyżej, przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że wyżej wymienione, zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie wzorca umowy stosowanego przez Spółkę w obrocie konsumenckim, są tożsame z treścią postanowienia uznanego za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego pod pozycją 353.

Sąd w wyroku z dnia 18 października 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 101/03, dotyczącym pozwu przeciwko Przedsiębiorstwu Energetycznemu Okręgu Radomsko-Kieleckiego S.A. w Skarżysku Kamiennej), uznał za postanowienie niedozwolone, które następnie zostało wpisane do Rejestru pod poz. 353: „Wszelkie sprawy jakie mogą powstać w związku z realizacją umowy strony będą rozstrzygać w drodze negocjacji, a w przypadku niemożności osiągnięcia porozumienia przez Sąd miejscowo właściwy dla siedziby ZEORK S.A.”. Tego typu klauzule były wielokrotnie kwestionowane przez SOKiK. Z przytoczonego orzecznictwa wynika, iż nie ma znaczenia, czy w postanowieniu użyto sformułowania „miejsce siedziby spółki”, czy wymieniono z nazwy tylko określoną miejscowość niekoniecznie będącą miejscem siedziby przedsiębiorcy – w obu przypadkach treść postanowień narzuca właściwość sądową w przypadku wystąpienia sporów i tym samym jest niezgodna z art. 385³ pkt 23 k.c. Należy wskazać, iż kwestię właściwości sądu w sprawach cywilnych określają przepisy k.p.c. i zgodnie z art. 385³ pkt 23 k.c., nie mogą być one w tym zakresie wyłączane, ponieważ mogą stanowić dodatkową dolegliwość dla kupującego, a także ograniczać realizację przysługujących mu praw.

Zakwestionowane postanowienie stosowane przez Spółkę o treści: „Spory mogące wynikać z postanowień niniejszej umowy rozstrzygane będą przez właściwy dla Dostawcy sąd” - w ten sam sposób kształtuje stosunki między stronami umowy w zakresie właściwości sądowej

w przypadku występowania sporów tj. narzuca właściwość, która w poszczególnych przypadkach może być inna, niż ta wynikająca z właściwych przepisów *k.p.c.* (zwłaszcza w przypadku, gdy miejsce zamieszkania klienta znajduje się poza Polkowicami). Tak więc analiza porównawcza wskazuje na jednoznaczność treści porównywanych klauzul, której nie naruszają odmienności wynikające z użytych zwrotów i wyrazów.

Tym samym, uprawdopodobniono, iż wymienione w punkcie I sentencji niniejszej decyzji postanowienie mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

9. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów w zakresie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji:

Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2) ustawy *o ochronie (...)* muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- a) oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy *o ochronie (...)*,
- b) rozważana praktyka w zakresie naruszenia obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji musi być bezprawna,
- c) praktyka taka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Ad a)

Jak wskazano wyżej w punkcie 6 uzasadnienia niniejszej decyzji, Spółka jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt. 1 ustawy *o ochronie (...)*. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*.

Ad. b)

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych a także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 2) ustawy *o ochronie (...)* „za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, pełnej i prawdziwej informacji”.

Przytoczone wyżej przepisy art. 5 ust.1, ust.2 pkt 1) i 2) oraz ust.3 ustawy *Prawo energetyczne*, podają podstawowe elementy jakie powinny zawierać umowy dostarczania różnych rodzajów energii, w tym także energii cieplnej. W niniejszej sprawie przeprowadzono analizę treści wzorca umowy pn. „Umowa Nr ... /DEC/A2/2011 sprzedaży ciepła oraz świadczenia usług przesyłania ciepła – umowa kompleksowa” ustalając, że Spółka nie zawarła w nich wszystkich wymaganych składników. Dotyczy to kwestii wysokości bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców oraz bonifikat za niedotrzymanie przez przedsiębiorstwo ciepłownicze warunków umowy. W powyższym zakresie Spółka zawarła tylko odesłanie (w § 8 umowy) do przepisów rozporządzenia taryfowego (bez wskazania konkretnych przepisów), tj. rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (tj. Dz.U. z 2010 r., Nr 194, poz.1291), które nie jest załączane przy zawieraniu umowy z konsumentem i które nie jest wymienione jako integralna części umowy. Tak więc odesłanie to jest niewystarczające i nie ma znaczenia przy ocenie wzorca. Przedmiotowe kwestie – zgodnie z przytoczonymi przepisami *Prawa energetycznego* – powinny być uregulowane wprost w umowie. Skoro – co stwierdzono powyżej – Spółka nie zawarła w stosowanym wzorcu wymaganych regulacji, to takie działanie należy uznać za naruszające interesy konsumentów, ponieważ konsumenci nie są informowani o przysługujących im prawach. W praktyce obrotu z konsumentami przyjmuje się, że „obowiązkowe” postanowienia obejmujące kwestie określone w

art. 5 ust. 2 pkt 1, 2 i ust.3 *Prawa energetycznego* powinny być zamieszczone w umowie (np. poprzez przeniesienie stosownych przepisów rozporządzenia taryfowego do umowy). Innym rozwiązaniem może być zawarcie takich informacji w formie załącznika do umowy, przy czym umowa musi wyraźnie wskazywać, że załącznik stanowi jej integralną część.

Zakwestionowane działanie Spółki należało zatem uznać za bezprawne i naruszające interesy konsumentów, ponieważ naruszenie obowiązku informacyjnego wyznaczonego przez wskazane przepisy ustawy *Prawo energetyczne* oraz rozporządzenia taryfowego prowadzi do obejścia przepisów chroniących konsumentów. W związku z powyższym, należało uznać za uprawdopodobnione, iż opisane wyżej zachowanie Spółki wypełnia pierwszą przesłankę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów z art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy *o ochronie (...)*, gdyż jest zachowaniem bezprawnym, polegającym na niewykonaniu obowiązku opisanego we wskazanych przepisach ustawy *Prawo energetyczne*.

Ad c)

Mówiąc o godzeniu w „zbiorowy interes konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa *o ochronie (...)* nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W niniejszej sprawie bez wątplenia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, nie tylko tych będących klientami PGM, ale i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć umowę dotyczącą nabycia energii cieplnej. Spółka ograniczyła wszystkim tym osobom możliwość dochodzenia przez nich ewentualnych roszczeń z tytułu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi odbiorcy, czy nienależytego wykonywania umowy przez Spółkę i uzyskanie w związku z tym konkretnych bonifikat/upustów przy płatnościach. Tak więc, przedsiębiorca zastosował regulację, która niewątpliwie godzi w ekonomiczne interesy konsumentów ograniczając ich prawa gwarantowane wyżej wskazanymi przepisami ustawy *Prawo energetyczne*.

W rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie Spółki nie godzi w interesy poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Tym samym uprawdopodobniono trzecią przesłankę, w związku z omawianym zarzutem naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, tj. zakwestionowane działanie przedsiębiorcy musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

10. Zgodnie z art. 28 ust.1 ustawy *o ochronie (...)*, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie, ponieważ Spółka zobowiązała się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia analizowanym naruszeniom, w zakresie wskazanym przez Prezesa Urzędu [*patrz*: pkt 5. uzasadnienia niniejszej decyzji], poprzez usunięcie z wzoru umowy zakwestionowanego postanowienia oraz stosowną zmianę umowy w celu uzupełnienia wskazanych braków informacyjnych.

W opinii, Prezesa Urzędu wzorce umów po wskazanych zmianach mogą zostać wprowadzone do obrotu konsumenckiego w miejsce dotychczas stosowanych. Zakres zobowiązania obejmuje zarówno stosowne zmiany we wzorcach umów stosowanych przy nowo podpisywanych umowach, jak i aktualnie obowiązujących. Oznacza to konieczność aneksowania wszystkich umów istniejących w obrocie prawnym bądź przynajmniej podjęcia przez przedsiębiorcę udokumentowanych działań zmierzających do zmiany wcześniej zawartych umów, polegających na przedstawieniu wszystkim kontrahentom aneksów zawierających zmiany..

Stosownie do art. 28 ust.2 w decyzji, o której mowa w ust.1, Prezes Urzędu może także określić termin wykonania tych zobowiązań,

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt I i II sentencji decyzji.

11. Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy *o ochronie (...)* Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek złożenia w wyznaczonym w sentencji decyzji terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

W związku z powyższym, należało orzec jak w pkt III sentencji decyzji.

12. Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy *o ochronie (...)*, w związku z art. 479²⁸ § 2 *k.p.c.*, od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor UOKiK Del. Wrocław
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje:
Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 2
59-100 Polkowice